

УДК 111.852

Ільїн І. П.¹, Ємельяненко Є. О.²

¹ студ. гр. РТ-817 ЗНТУ

² канд. філос. наук, доц. ЗНТУ

ІСТОРИЧНА ПОСТАТЬ СОКРАТА ТА СУЧАСНЕ ЗНАЧЕННЯ ЙОГО ІДЕЙ

Найбільш цікавим і впливовим мислителем 5 століття до н.е. був Сократ. Сократ – яскравий представник ідеалістичного релігійно-морального світогляду, відкрито ворожого матеріалізму. Вперше саме Сократ свідомо поставив перед собою задачу обґрунтування ідеалізму і виступив проти античного матеріалістичного світосприйняття, природно-наукового знання і безбійжжя. Сократ – знаходиться біля джерел раціоналістичних і просвітницьких традицій європейської думки.

Він не написав жодного рядка праць. Відомості про його переконання вчені добувають у другорядних джерелах – творах Платона й Ксенофонта.

Сократові належить видатне місце в історії філософії, етики, логіки, діалектики, політичних і правових учень. Його вплив на прогрес людського пізнання відчувається й у наші дні. Він назавжди увійшов в духовну культуру людства.

Звертання до Сократа за всіх часів було спробою зрозуміти себе і свій час. І ми, при всій своєрідності нашої епохи та новизни задач, не виняток. Сумнів “я знаю, що нічого не знаю” повинен був, за вченням Сократа, призвести до самопізнання - “пізнай самого себе”, потім до розуміння справедливості, права, закону, зла, добра. Знову ж за Сократом, особливе

значення має пізнання сутності чесноти. Він порушив питання про діалектичний метод мислення та переконав, що істина – це моральність. А істинна моральність – це знання того, що є добро. І елітарність знання веде до чесноти.

Розробка ідеалістичної моралі складає головне ядро філософських інтересів і зайнять Сократа. Моральна людина повинна знати, що таке чеснота. Для того, щоб бути доброчесним, необхідно знати чесноту як таку, що служить основою всіх особистих чеснот.

Істина і моральність для Сократа – поняття, що збігаються. Між мудрістю і моральністю Сократ не робив розходження: він визнавав людину водночас і розумною і моральною, якщо людина, розуміючи, що є прекрасне і гарне, керується цим у своїх вчинках, і навпаки, знаючи, що є морально потворне, уникає його. Трьома головними чеснотами Сократ вважав:

1. Помірність (знання, як приборкувати пристрасті).
2. Хоробрість (знання, як перебороти небезпеку).
3. Справедливість (знання, як додержуватися законів божественних і людських).

Ми називаємо чеснотами гарні якості людини. Порок - це погані якості, прагнення до зла.

Поважаючи фізичну працю, Сократ визнавав, що воля й щастя укладаються в діяльному житті, а не в тім, щоб тільки «їсти й спати» і нічого не робити.

Головні педагогічні принципи Сократа: відмова від примусу і насилля, визнання найбільш дійовим виховним засобом переконання. Він запропонував свою схему учительської діяльності – евристичну бесіду, для якої характерні дві специфічні риси:

– ”сократова індукція“ – система навідних запитань, відповідаючи на котрі співбесідник поступово сам переконується у неправильності раніше висловлених ним суджень.

– ”сократова іронія“ – жартівливо спотворена позиція вчителя, яка підкреслює його удаване незнання обговорюваного питання на противагу хваленій самовпевненості учня.

Ось чому філософія Сократа - спільне шукання, серйозна розмова

Основу благополуччя держави й нормального функціонування його установ Сократ бачив у непорушності законів, у покорі громадян законам.

Принцип законності Сократ використовував, як базисний критерій при класифікації і характеристиці різних форм державного устрою і правління. Він першим в історії європейської політичної та правової думки сформулював концепцію договірних відносин між державою і її громадянами.

Сократ сам засудив себе на смерть, і, вже засуджений, твердо відмовився від реальної можливості втекти з в'язниці й бути вигнанцем. Власна смерть стала останнім і самим викривальним, самим геніальним філософським витвором Сократа, що викликав глибокий суспільний резонанс протягом багатьох сторіч людської історії.

Сократ був людиною, для якої власне життя поставало філософською проблемою, а найважливішою з проблем філософії було питання про сенс життя і смерті. Найважливіша заслуга Сократа в історії філософії полягає в тому, що в його критиці діалог став основним методом накопичення істини.

Сократ відіграв надзвичайно велику роль у формуванні та збереженні морально-етичних засад розвитку людської душі.

Сьогодні ми живемо під час загальної кризи, що охопила не лише світову економіку, а й морально-етичні фундаменти суспільства, коли змінюється розуміння понять про добро, зло, свободу, справедливість, навчання.

Тому філософські ідеї Сократа актуальні й для сьогодення.